

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Ondergetekenden,

de besloten vennootschap **FRISIA ZOUT B.V.**, gevestigd te Harlingen, vertegenwoordigd door de heer D. van Tuinen, hierna te noemen 'Frisia';

en de **PROVINCIE FRYSLÂN**, vertegenwoordigd door de heer M. Schrier, gedeputeerde;

en de **GEMEENTE HARLINGEN**, vertegenwoordigd door de heer drs. W.R. Sluiter, burgemeester;

en de stichting **STICHTING BESCHERMING HISTORISCH HARLINGEN**, gevestigd te Harlingen, vertegenwoordigd door de heer J. Langhout, hierna te noemen 'de Stichting';

Overwegen het volgende:

- de toenmalige Minister van Economische Zaken heeft bij besluit van 12 mei 2015 ingestemd met het winningsplan 'Havenmond' van Frisia. Het winningsplan betreft het winnen van zout uit vier zoutcavernes in het gebied 'Havenmond', onder de Waddenzee. Frisia is voornemens met de winning te beginnen in 2020;
- Frisia beschikt conform voorschrift 4 van het instemmingsbesluit over een goedgekeurd meetplan. Dit meetplan voorziet in het meten van de bodemdaling, veroorzaakt door de zoutwinning, in de diepe (pleistocene) ondergrond;
- Volgens voorschrift 3 van het instemmingsbesluit voert Frisia de zoutwinning uit conform het meet- en regelprotocol, uitgewerkt in een technische bijlage. Dit meet- en regelprotocol voorziet in periodieke rapportages van meetgegevens aan het bevoegd gezag;
- Volgens het winningsplan van Frisia ligt de bodemdaling vrijwel geheel buitendijks. Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en TNO onderschrijven deze analyse van Frisia. Uit het instemmingsbesluit blijkt dat de Tcbb concludeert dat schade aan woningen en infrastructuur op land niet kan worden verwacht;
- De Stichting heeft zich tot doel gesteld op te komen voor de belangen van bewoners en bedrijven in Harlingen, in het bijzonder het voorkomen van elke vorm van (onzekerheid over) schade veroorzaakt door activiteiten en bedrijven, en door delfstofwinning in het bijzonder;
- Partijen voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk om onrust over de mogelijke bodemdaling in de stad Harlingen, met meer dan 600 (Rijks-)monumentale panden op 1 km², te voorkomen, en aan de inwoners van Harlingen zekerheid te bieden dat er tot in de verre toekomst geen schade als gevolg van de zoutwinning zal ontstaan. De Stichting heeft Frisia in dit kader verzocht om metingen uit te voeren in de binnenstad van Harlingen om de mogelijke bodemdaling door de zoutwinning te meten;
- Partijen hebben overeenstemming bereikt over de aanvullende metingen, welke overeenstemming in deze overeenkomst wordt vastgelegd;

en spreken het volgende af:

1. Frisia is bereid om in aanvulling op het meetplan en het meet- en regelprotocol een Aanvullend Meetnet aan te leggen, waarmee aanvullende meetgegevens verzameld worden in de binnenstad van Harlingen. Het Aanvullend Meetnet zal gedurende de gehele concessieperiode in gebruik blijven om de bodembeweging in de binnenstad van Harlingen te meten en om vast te stellen of de bodemdaling en/of scheefstelling wordt veroorzaakt door zoutwinning dan wel door andere processen.
2. Frisia zal, vanuit de caverne gerekend, in een rechte lijn richting het stadscentrum de volgende meetpunten aanbrengen (hierna: het 'Aanvullend Meetnet'):
 - een op het pleistoceen gefundeerd meetpunt nabij de Noorderpier, voorzien van een tiltmeter;
 - vier tiltmeters in de hoeken van de kelder van twee historische panden (vier in elk pand), met op het maaiveld naast het betreffende pand een gecombineerde tilt- en versnellingsmeter;
 - een op het pleistoceen verankerde borehole tiltmeter tussen de twee historische panden;
 - een in het pleistoceen verankerde borehole tiltmeter achter het pand dat het verst verwijderd ligt van de zeevering;
 - twee peilbuizen met automatische meetcapaciteit.

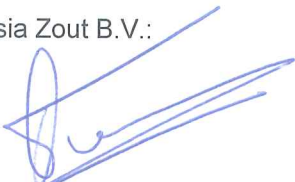
De betreffende historische panden zullen in overleg worden geselecteerd. Betrokken partijen zullen gezamenlijk de toestemming van de eigenaren van de betreffende panden vragen. De eenmalige kosten van de aanleg van het Aanvullend Meetnet zullen worden gedragen door Frisia voor zover deze kosten een bedrag van EUR 220.000,- niet overschrijden.

3. De meetgegevens van het Aanvullend Meetnet worden gedurende de concessieperiode beheerd door de Stichting. De ruwe meetgegevens van het Aanvullend Meetnet (de binnenstad) worden jaarlijks ter controle aan het Staatstoezicht op de Mijnen voorgelegd, in combinatie met de meetgegevens van de concessie Havenmond die Frisia conform de wettelijke voorschriften jaarlijks aan de toezichthouder moet aanleveren. De Minister is op grond van artikel 36 lid 3 van de Mijnbouwwet bevoegd zijn instemming in te trekken of beperkingen en voorschriften te stellen of te wijzigen, onder andere om schade aan gebouwen of infrastructurele werken te voorkomen. Dit laat onverlet de bevoegdheid van zowel Frisia als de Stichting om rechtsmiddelen in te stellen tegen een besluit van het bevoegd gezag waarmee zij zich niet kan verenigen.
4. Partijen staan gedurende de concessieperiode voor een vroegtijdige, actieve, open, transparante, begrijpelijke en tweezijdige communicatie rond de Pilot. Dit wordt belegd bij de Stichting, om de onafhankelijkheid ervan te garanderen. Het te ontwikkelen communicatieprotocol helpt kennis, houding en gedrag rond delfstofwinning in zijn algemeenheid, en zoutwinning in het bijzonder, bij alle stakeholders te vormen. Ten behoeve van deze communicatie is het noodzakelijk dat de meetgegevens van het Aanvullend Meetnet door een door alle partijen gedragen onafhankelijke partij worden geïnterpreteerd, waarbij de nadruk met betrekking tot de interpretatie van de cijfers komt te liggen op het maatschappelijk kader rond de zoutwinning. De financiering wordt vormgegeven door de gezamenlijke bij de Pilot Harlingen betrokken partijen, wat nader zal worden uitgewerkt in een Addendum bij deze overeenkomst. Frisia is op voorhand bereid gedurende de concessieperiode de kosten te dragen van het meten en het interpreteren van de gegevens afkomstig van de op het pleistoceen gefundeerde meters.
5. Het Aanvullend Meetnet wordt zo snel mogelijk aangelegd nadat de daarvoor benodigde vergunningen onherroepelijk zijn geworden. Indien de benodigde vergunningen niet worden verkregen of niet onherroepelijk worden, zullen Partijen overleggen over aanpassing van het Aanvullend Meetnet.

6. De zoutwinning start naar verwachting in 2020, op ca. drie kilometer afstand van de zeedijk en op 2,5 kilometer diepte. Dit biedt minimaal 5 jaar de tijd om de bodemdaling en scheefstelling in de stad te monitoren terwijl het effect van de zoutwinning op Harlingen nog verwaarloosbaar klein is. Op deze wijze wordt de nulsituatie van de stad jarenlang objectief in kaart gebracht. De op deze manier verzamelde gegevens worden door alle partijen geaccepteerd als zijnde de nulmeting. Hiermee is een gedegen vergelijking mogelijk met effecten die zichtbaar zijn wanneer de bodemdaling door de zoutwinning de stad daadwerkelijk begint te naderen.
7. Het Aanvullend Meetnet heeft in het bijzonder tot doel om – naast gelijkmatige bodemdaling - eventuele scheefstelling van de stedelijke bebouwing door zoutwinning vroegtijdig te signaleren. Onder scheefstelling wordt verstaan ongelijkmatige zetting, waarbij partijen er ten tijde van de ondertekening van uitgaan dat geen schade wordt veroorzaakt zolang de zetting over een afstand van 10 meter maximaal 20 mm bedraagt.
8. Om invulling te geven aan het Early Warning System treden partijen met elkaar in overleg indien en zodra de met het Aanvullend Meetnet verkregen gegevens daartoe aanleiding geven. Wordt tussen de tilt- en GPS-meter op de zeewering en de op het pleistoceen verankerde borehole tiltmeter tussen de twee historische panden een scheefstelling van 8 mm per 10 meter geconstateerd, dan gaan betrokken partijen met elkaar in gesprek om te beoordelen of dit een plaatselijke, incidentele scheefstelling betreft of een meer algemene scheefstelling door zoutwinning, gaswinning, waterpeilbeheersing, klimaatverandering, geothermie, autonome bodemdaling etc. Een plaatselijke, incidentele overschrijding van de scheefstelling hoeft niet te betekenen dat de zoutwinning moet worden gestopt.
9. Wordt tussen de tilt- en GPS-meter op de zeewering en de op het pleistoceen verankerde borehole tiltmeter tussen de twee historische panden als gevolg van zoutwinning een scheefstelling van 10 mm per 10 meter geconstateerd, dan gaan betrokken partijen met elkaar in gesprek. Op basis van de kennis en inzichten van dat moment en wetende dat geruime tijd na beëindiging van de zoutwinning nog een geringe nadaling zal plaatsvinden door het resterende cavernevolumen, stellen zij vast of een verdere scheefstelling aanvaardbaar is en zo ja, onder welke voorwaarden de zoutwinning kan worden voortgezet. Eventuele te verwachten bodemdaling veroorzaakt door andere oorzaken dan de zoutwinning, zoals door gaswinning, waterpeilbeheersing, klimaatverandering, geothermie, autonome bodemdaling etc. wordt in deze afweging meegenomen.
10. In het kader van het Early Warning System treden betrokken partijen eveneens met elkaar in overleg indien de gemeten bodemdaling door zoutwinning op de zeewering de 2 cm nadert. Op basis van de kennis en inzichten van dat moment en wetende dat geruime tijd na beëindiging van de zoutwinning nog een geringe nadaling zal plaatsvinden door het resterende cavernevolumen, stellen zij vast of een verdere gelijkmatige daling aanvaardbaar is en zo ja, onder welke voorwaarden de zoutwinning kan worden voortgezet. Eventuele te verwachten bodemdaling veroorzaakt door andere oorzaken dan de zoutwinning, zoals door gaswinning, waterpeilbeheersing, klimaatverandering, geothermie, autonome bodemdaling etc. wordt in deze afweging meegenomen.
11. Het opnemen van het Aanvullend Meetnet, zoals beschreven in deze Samenwerkingsovereenkomst, in het 'Meetplan van het Winningsvergunning Gebied Havenmond' en het opnemen van het Early Warning System in het 'Meet- en Regelprotocol Zoutwinning Havenmond', waarborgt toezicht op de effecten van de zoutwinning in de stad Harlingen door de toezichthouder SodM. Complementair hieraan worden de cijfers door een gedragen onafhankelijke partij geïnterpreteerd om het maatschappelijk draagvlak hierbij te garanderen. Dit tesamen borgt de loyale uitvoering van de afgesproken maatregelen in de geest van het 'nieuwe veiligheidsdenken'. In dat kader willen partijen de Pilot Harlingen uitbouwen en verder gestalte geven, met als doel de lessen die hieruit getrokken kunnen worden ook toe te (laten) passen bij mijnbouwactiviteiten elders in het land.

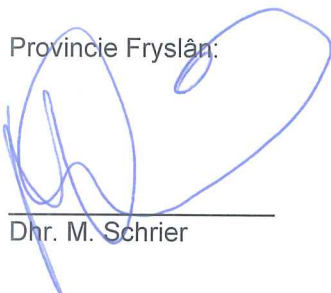
Overeengekomen op 18 maart 2019 te Harlingen

Frisia Zout B.V.:

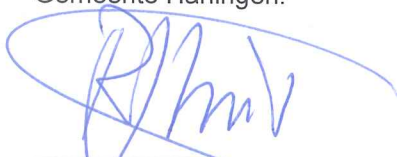
Dhr. D. van Tuinen

Provincie Fryslân:

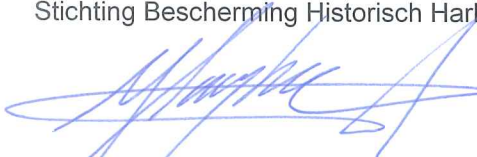
Dhr. M. Schrier

Gemeente Harlingen:

Dhr. drs. W.R. Sluiter

Stichting Bescherming Historisch Harlingen:

Dhr. J. Langhout